

Ministerie van Financiën

EMU-saldo

Houdbare Overheidsfinanciën

Regiodagen 2013

*Betül Albayrak (FIN), Marleen Smitskamp (FIN),
Dick van Tongeren (CBS) en Hilbert van Dijk (CBS)*

Ministerie van Financiën

Inhoud

- I. Inleiding en achtergrond EMU-saldo
- II. Berekening EMU-saldo
- III. Beheersing EMU-saldo
- Vragen?

I. Achtergrond EMU-saldo

- ✓ Het Stabiliteits- en Groeipact
- ✓ Aanscherping Europese regels en Wet Hof
- ✓ Vaststelling EMU-norm decentrale overheden
- ✓ Financieel akkoord: saldopad 2013-2017
- ✓ Ontwikkeling EMU-saldo decentrale overheden

3

De basis: het Stabiliteits- en Groeipact (SGP)

- **EMU-saldo:** tekort maximaal 3% bruto binnenlands product (bbp)
- **EMU-schuld:** maximaal 60% bbp of moet in voldoende mate bewegen naar 60% bbp
- **Middellange termijndoelstelling (MTO):**
 - *Structureel saldo (het EMU-saldo geschoond voor conjunctuur) dat op middellange termijn gerealiseerd moet worden.*
 - *De MTO is landenspecifiek en ligt voor Nederland tussen -0,5% bbp en 0,5% bbp.*

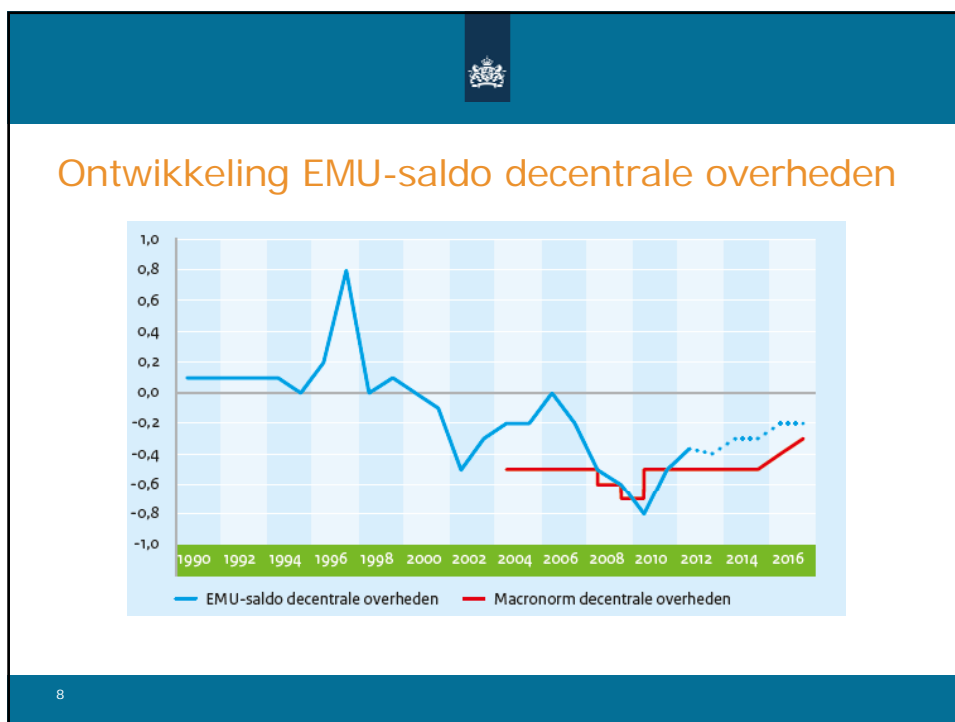
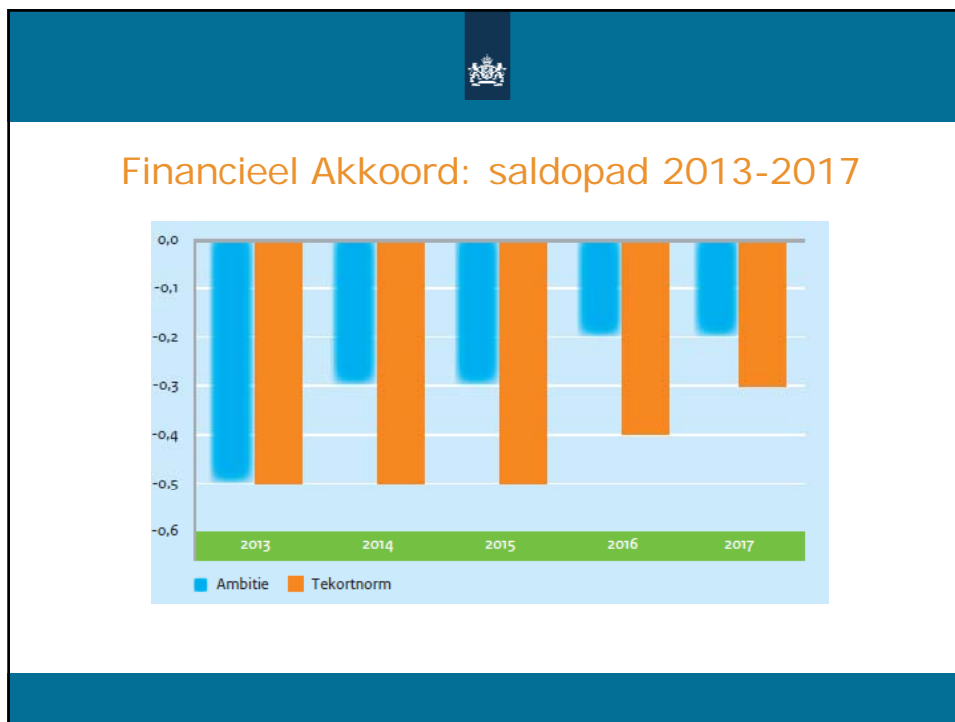
Aanscherping Europese regels en Wet Hof

- Strengere Europese begrotingsregels
o.a. makkelijker om financiële sancties op te leggen
- Toegenomen toezichtsmogelijkheden Europese Commissie
- Verscherpte eisen aan begrotingsraamwerken
- Meer nadruk op de MTO
- Wettelijke verankering Europese regels
 - In Nederland door de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof)

Vaststelling EMU-norm decentrale overheden

- Vanaf 2004 is de macronorm een tekort van 0,5% bbp
0,38% gemeenten, 0,07% provincies, 0,05% waterschappen
- Wet Hof:
 - procedurebepaling over gelijkwaardige inspanningsplicht
 - Een macronorm en individuele referentiewaarden
- Vaststelling saldopad:
 - aan het begin van een kabinetsperiode
 - na bestuurlijk overleg
 - voor de duur van die kabinetsperiode
- Daadwerkelijk saldopad is politiek-bestuurlijke keuze

II. Berekening EMU-saldo

9

EMU-saldo gemeenten?

Exploitatiesaldo gemeenten 2012:

+ 716 mln euro

EMU-saldo gemeenten 2012?

-2.783 mln euro

Uitleg EMU-saldo

- ✓ Nationale rekeningen en het ESR95
- ✓ Belangrijke kenmerken van het ESR
- ✓ Sectorrekeningen voor de overheid
- ✓ Verschillen exploitatiesaldo en EMU-saldo
- ✓ Cijfers van gemeenten

11

Nationale rekeningen en ESR 1995

- Het systeem van Nationale rekeningen (NR) geeft een kwantitatieve beschrijving van de economische processen binnen een land en de economische relaties met het buitenland
- Belangrijke economische indicatoren:
 - bruto binnenlands product (bbp)
 - nationaal inkomen
 - vorderingensaldo (= EMU-saldo)
- Begrippen en classificaties zijn wereldwijd gestandaardiseerd en vastgelegd in internationale voorschriften: SNA 1993 en ESR 1995

12

Belangrijke kenmerken van het ESR

- Transacties met derden
 - geen bedrijfseconomische kosten
 - interne verrekeningen buiten beschouwing
- Moment van registratie: transactiebasis
 - Voorbeeld: kas-transactiecorrecties bij het rijk, kwartaaltoedeling gemeenten
- Waardering: marktprijzen

13

Voorbeeld transactiebasis

Het Ministerie van Defensie sluit in 2013 een overeenkomst af voor de aanschaf van gevechtsvliegtuigen. De leverancier wordt in 2014 betaald en de levering zal plaatsvinden in 2015.

Wanneer is er een effect voor het EMU-saldo?

- a) 2013
- b) 2014
- c) 2015

14

Sectorrekeningen voor de overheid (1)

Bestedingen	Middelen
<p>A. Lopende rekening</p> <p>Beloning van werknemers Aankopen niet-duurzame goederen en diensten Afschrijvingen Belastingen op productie Ontvangen subsidies (-)</p> <p>Rentelasten Uitgaven aan grond e.d.</p> <p>Sociale uitkeringen (geld, natura) Overige inkomensoverdrachten</p> <p>B. Kapitaalrekening</p> <p>Investerings Kapitaaloverdrachten Saldo aan- en verkopen grond e.d.</p>	<p>A. Lopende rekening</p> <p>Verkopen niet-duurzame goederen en diensten</p> <p>Belastingen op productie en invoer Betaalde subsidies (-) Rentebaten Dividenden, winstafdrachten bedrijven Inkomen uit grond e.d.</p> <p>Belastingen op inkomen en vermogen Sociale premies Overige inkomensoverdrachten</p> <p>B. Kapitaalrekening</p> <p>Kapitaaloverdrachten Vermogensheffingen Afschrijvingen</p>
EMU-overschot (+) of tekort (-)	

15

Sectorrekeningen voor de overheid (2)

Bestedingen Verandering van vorderingen	Middelen Verandering van schulden
<p>C. Financiële rekening</p> <p>Langlopende activa Kortlopende activa</p>	<p>C. Financiële rekening</p> <p>Langlopende passiva Kortlopende passiva</p>
EMU-overschot (+) of tekort (-)	
<p>Financiële balans (vorderingen)</p> <p>Langlopende activa Kortlopende activa</p> <p>(Im)materiële balans</p>	<p>Financiële balans (schulden)</p> <p>Langlopende passiva Kortlopende passiva</p>

16

Wat is relevant voor het EMU-saldo?

- Afschrijvingen
- Bestedingen door onttrekking reserves en voorzieningen
- Toevoeging aan reserves en voorzieningen
- Boekwinsten verkoop aandelen
- Investerings
- Aan- en verkopen grond
- Superdividenden

Verschillen Exploitatiesaldo versus EMU-saldo

- Wel in exploitatie, niet in EMU
 - Afschrijvingen
 - Toevoeging reserves en voorzieningen
 - Boekwinsten verkoop aandelen
 - Superdividenden
 - Overige verrekeningen
- Niet in exploitatie, wel in EMU
 - Investerings
 - Aan- en verkopen grond
 - Bestedingen door onttrekking reserves en voorzieningen

Uitkomsten en cijfers: EMU-saldo

Sector lokale overheid	2008	2009	2010	2011	2012
In mln €	-2.722	-3.675	-4.851	-3.031	-2.183
In % bbp	-0,46	-0,64	-0,82	-0,50	-0,36
Norm (%bbp)	-0,50	-0,60	-0,70	-0,50	-0,50
Gemeenten	2008	2009	2010	2011	2012
In mln €	-3.119	-4.868	-4.597	-3.140	-2.783
In % bbp	-0,52	-0,85	-0,78	-0,52	-0,46
Norm (%bbp)	-0,38	-	-	-0,38	-0,38

19

Aansluiting Exploitatiesaldo – EMU-saldo

	2008	2009	2010	2011	2012
1. Exploitatiesaldo	1.205	4.309	-2.131	-929	716
2. EMU-saldo	-3.119	-4.868	-4.597	-3.140	-2.783
3. (2-1) Verschil	-4.324	-9.177	-2.466	-2.211	-3.499
Waarvan					
▪ Afschrijvingen	2.239	2.340	2.460	2.525	1.733
▪ Investerings (-)	-5.039	-5.439	-5.125	-4.935	-4.286
▪ Boekwinst, superdividend (-)	-837	-5.224	-53	-347	-38
▪ Dotatie voorziening (+)	970	1.888	1.484	1.659	710
▪ Saldo aank. grond (-)	-483	-510	-83	-294	-99
▪ Overig	-1.174	-2.232	-1.149	-819	-1.519

Gemeenten, in mln €

20

III. Beheersing EMU-saldo

- ✓ Beheersmodel 2013
- ✓ EMU-enquête en Informatie voor derden (IV3)
- ✓ Waar wordt het voor gebruikt?
- ✓ Opeenvolgende ramingen
- ✓ Betere beheersing van het EMU-saldo
- ✓ Voordelen beheersing van het EMU-saldo

Beheersmodel 2013

Periode	Actie
Voorjaar '13	BOFv, bespreking raming 2013 (o.a. op basis v. EMU-enquête)
Zomer '13	Actualisatie EMU-enquête over 2013 (Bekendmaking referentiewaarden individuele overheden over 2014)
Najaar '13	BOFv, bespreking raming 2013 EMU-enquête 2013-2015 (publicatie door CBS in maart)
Voorjaar 2014	Realisatie EMU-saldo 2013 naar Europese Commissie (cijfers 4 kwartalen) BOFv, bespreken voorlopig gerealiseerde EMU-saldo 2013
Najaar 2014	BOFv, bespreken landelijk beeld EMU-saldo 2013 (o.b.v. jaarcijfers)

EMU-enquête & informatie voor derden (Iv3)

EMU-enquête	IV3
Ramingen o.b.v. begroting	Realisaties
Vooruitkijkend	Terugkijkend
t-1, t, t+1	t (per kwartaal en op jaarbasis)
Meerjarige raming EMU-saldo	Monitoring EMU-saldo
Globaal	Gedetailleerder
Geen bewerking CBS	Bewerking CBS
Handmatig ingevuld	Grotendeels geautomatiseerd ingevuld

Waar worden de enquête en IV3 voor gebruikt?

Rijk

- Input voor het Rijk om het EMU-saldo te ramen (MN, VJN, NJN)

Tabel 2.1 Budgettaire kerngegevens (in miljarden euro's)

	2011	2012	2013	2014	2015
EMU-saldo centrale overheid	- 24,0	- 20,4	- 13,5	- 17,9	- 16,1
EMU-saldo decentrale overheden	- 3,0	- 2,9	- 3,2	- 2,3	- 1,8

Decentrale overheden

- Berekening eigen individuele EMU-saldo
- Vergelijk eigen EMU-saldo versus eigen referentiewaarde
- Monitoren en tussentijds bijsturen

Europese Commissie:

- Ramingen (spring and autumn forecast) en realisaties

EMU-saldo – opeenvolgende ramingen

	2008	2009	2010	2011	2012
EMU-enquête, 1ste raming (t-2)	-1.929	-1.125	-1.356	-1.418	-691
Idem, 2de raming (t-1)	-3.049	-2.378	-2.835	-2.126	-2.183
Idem, 3de raming (t)	-4.084	-4.212	-4.294	-3.402	-4.112
Realisatie *	-3.119	-4.868	-4.597	-3.140	-2.783
<i>Verschillen</i>					
Realisatie - 1ste raming	-1.190	-3.743	-3.241	-1.722	-2.092
Realisatie - 2de raming	-70	-2.490	-1.762	-1.014	-600
Realisatie - 3de raming	965	-656	-303	262	1.329

* realisatie voor 2012 is vierde kwartaal

25

Monitoring en realisaties op basis van Iv3

- Iv3 gebruikt voor monitoring en realisaties EMU saldo decentrale overheden
- Echter, grote verschillen laatste kwartaal t.o.v. voorgaande kwartalen.
- Piek wordt m.n. verklaard door ontbreken investeringen in eerste kwartalen.
- Oorzaak: geen maand- of kwartaalafsluitingen, maar jaarafsluiting

Betere beheersing van het EMU-saldo?

IV3?

EMU-enquête?

?

Voordelen van betere beheersing EMU-saldo

Bijvoorbeeld:

- Betere interne beheersing van de financiën;
- Betere mogelijkheid tot sturing en aanpassingen in lopende jaar;
- Gezondere overheidsfinanciën, niet alleen op nationaal, maar ook op lokaal niveau;
- Minder risico op verrassingen aan het einde van het jaar;
- Een betere monitoring en beheersing van het EMU-saldo;
- Betere en makkelijkere rapportages aan het CBS;
- ...

Ministerie van Financiën

Bedankt voor uw
aandacht!

Meer weten?

www.rijksoverheid.nl/houdbare-overheidsfinancien